

„Бићете моји сведоци
и у Јерусалиму...
и све до краја земље!“

(Дела апостолска 1:8)

Поглед на Јерусалим

Бог-Отац је васкрсао Исуса из мртвих

Вест о Христовом вакрсењу продрла је мүњевитом брзином у душе верних и неверних. У првима је постала победоносно гесло и извор неслућене сile, а у другима је изазвала неописиву смутњу, беспомоћну мржњу и доживотну муку. Свесни ове највеће истине, Христовог вакрсења и његовог значаја, апостоли су почели своју проповед и мисију. Христово вакрсење из мртвих истицали су као необорив доказ да је он прави Господ. „Нека сав дом Израиљев сигурно зна да је Бог ученио Господом и Христом овога Исуса кога сте ви распели”, „Убили сте зачетника живота, кога је Бог вакрсао из мртвих, чemu smo mi сведоци” (Дела ап. 2:36, 3:15), рекао је први беседник у Хришћанској цркви, апостол Петар, и отада се истина да је Бог вакрсао Исуса из мртвих, налази у средишту апостолске проповеди (Дела ап. 2:36, 3:15, 4:10, 5:30, 10:40, 13:30, 13:37 1. Петр. 1:21). Увек је наглашавано да је Бог-Отац тај који је Христа вакрсао.

У ову тајну посебно понире апостол Павле и он настоји да објасни, да покаже како се дододило Христово вакрсење и како ми долазимо до вечног живота. „Ми smo крштењем у смрт заједно с њим сахрањени, да бисмо, као што је Христос вакрсанут из мртвих Очевом славом, и ми на исти начин живели овим животом” (Рим. 6:4). Тумачећи ово место Теодорит допуњава Апостолове мисли додајући да је Отац вакрсао Исуса као человека, јер је он као човек и страдања примио. Христос је, додуше, „био распет из слабости, али живи од силе Божије. Па и ми smo слаби у њему, али ћемо с њим живети од силе Божије” (2. Кор. 13:4). У Христовом вакрсењу показала се изнад свега величина свемогућства и непобедиве Божије силе. Зато Апостол манифестију те свемоћи у Христовом вакрсењу назива Очевом славом.

Истина Христовог вакрсења налази се у средишту теологије апостола Павла. Он је објашњава на више начина, а своју основну тезу изражава активом: *Бог је вакрсао Исуса из мртвих* (Рим. 4:24, 8:11, 10:9, 1. Кор. 6:14, 15:15, 2. Кор. 4:14, Гал. 1:1, Еф. 1:20, Кол. 2:12, 1. Сол. 1, 10, и пасивом: *Исус би вакрсанут* (Рим. 4,25, 6,4, 6:9, 1. Кор. 15:4, 15:12—14, 15:16—17, 15:20).

Ефесцима пише: „Своју силну моћ Бог је показао на Христу када га је вакрсао из мртвих и посадио себи са десне стране на небесима” (1:20). Победоносном Божијом силом Христос је подигнут из мртвих и уздигнут на небо са десне стране Бога Оца. Десна страна означава част и блаженство. Иако код Бога нема десно и лево, Апостол употребљава овај израз имајући у виду првенствено Христову људску природу. Онај који је живео на жемљу у телу и крст поднео, попео се на Божији престо захваљујући Божијој сили која се на њему показала. Христос сада влада на небу са Богом Оцем, али не као једна од многих небеских сила, које све сада не познајемо, а које ћемо упознати у будућем свету, него учествује у Божијој слави која је својствена јединородном Сину Божијем. Зато је Христос над свим небеским силама преко којих Бог показује своју моћ.

У посланици Колошанима Павле објашњава тајну Божије силе, која се показује у Христовом вакрсењу и нашем примању свете тајне крштења: „Кад сте у крштењу с њим сахрањени, у њему сте заједно с њим вакрснути вером у делотворну силу Бога који га је вакрсао из мртвих” (2:12). Крштењем ми се сахрањујемо са Христом, да бисмо у његовом вакрсењу с њим живели. Ова света тајна обухвата два момента: 1) потпуно уништење греха у Христовој смрти, и 2) нови живот који добијамо посредством Спаситеља. Крштењем се човек сједињује са Христом и зато не може да буде мртвав, него живи новим животом. То је право обрезање које од нас уклања све што нас прља и које предаје смрти све оно што нас одваја од Бога. Све је то омогућено Христовим вакрсењем. Због тога Апостол крштење назива Христовим обрезањем. Крштењем ми се сахрањујемо заједно са Христом (Рим. 6:3—4), умиремо за грех и на тај начин скидамо са себе старога човека (Кол. 3:9). То је духовно вакрсење човека који живи обновљеним животом (Рим. 6:4). Устати заједно са Христом значи обући се у новога човека (Кол. 3:10, Еф. 4:24).

Погружавање (уроњавање) тела у воду у светој тајни крштења је симбол смрти и сахране, а излазак из воде означава устајање за нови живот. Крштење је гроб старога човека и рођење новога, учествовање у смрти и вакрсењу Христовом. У Хришћанску цркву улази се крштењем као што се у старозаветну цркву улазило обрезањем. Видна разлика је у томе што у крштењу вода обухвата и пере цело тело, док је обрезању одстрањиван само један део. Но главно дејство крштења није у води, у ритуалу, него у ономе што Христос за нас представља у освећењу, које ми постиже сједињујући се с њим у овој светој тајни. Христос је умро и вакрсао ради нас, заступа нас пред Богом и управља над нама од онога дана када се у његову смрт крстимо; долазимо до вечног живота верујући у њега. Вакрсење се постиже вером у вакрсење и зато се Апостол моли Богу да му помогне да сазна моћ Христова вакрсења.

У посланици Филипљанима то објашњава: „Да познам њега и силу његовога вакрсења, и учешће у његовим страдањима, саобраћавајући се његовој смрти, не бих ли како достигао вакрсење из мртвих” (3: 10—11). Познавати Христа, то је узвишиени циљ коме Апостол тежи. А оно што је битно у познавању Христа, то је познавање сile његовога вакрсења као јемства бесмртности (Рим. 8:2, 1. Кор. 15:14—19), нашега оправдања (Рим. 4:24—25) и тријумфа над грехом. „Познавање” код апостола Павла не означава само интелектуално познавање, већ право сазнање у ком активно учествује не само разум већ и срце и воља. Познавати Христа значи волети га, служити му и њему живети. Треба упознati потпуно доброчинство и силу његова вакрсења. Христос је вакрсанут из мртвих да бисмо и ми могли вакрснути.

Ми упознајемо Христа када увиђамо спасоносне дарове и плодове његовога вакрсења, када се нови живот у нама јави, а стари и грешни човек умре. Сазнање да је он страдао ради нас, оспособљава нас да и ми пострадамо и да се покоравамо Божијој вољи. Уверење да је Христос вакрсао из мртвих мора тако да делује на нас, да се у нама јави један нови живот. У том новом животу ми учествујемо не само у Христовом вакрсењу већ и у његовим страдањима. Јер ако заједно с њим страдамо, заједно ћемо и живети. Христова смрт и његово вакрсење треба да нас одвоји од грешног света.

Својом јединственом светлошћу Христово васкрсење разгони сваки мрак из људских душа и страх — свакоме добро познат. Не ради се само о страху од смрти него и о страху од узрочника смрти, греха, онога што стварно убија и одводи у смрт. Бог је са своје стране пружио лек за ослобођење од општег страха, али од свакога појединца се очекује одважност, одлучност, слободно опредељење да се тај лек прихвати, прими у себе и на тај начин постигне коначно оздрављење, вечни живот. Стога сагледајмо у светlostи Христова васкрсења Божију силу која га је подигла из мртвих, Божију силу у Христу и у нама који Христу припадамо. Колико смо од те силе у себе примили, уколико смо јој се предали, колико она живи у нама? Помолимо се заједно са апостолом Павлом Господу, да нам помогне да у потпуности упознамо силу његовога васкрсења, па да сви сложно запевамо химну Ономе који је Христа прославио и нама вечни живот даровао.

Др Емилијан Чарнић

Ходите сви верни, поклонимо се светоме Христовом васкрсењу!

МОЛИТВЕНЕ ПЕСМЕ
У ТОКУ СВЕТЛЕ СЕДМИЦЕ
(од Ускрса до Томине недеље)

Христос васкрсе из мртвих,
смрћу смрт уништи
и свима у гробовима
живот дарова!

Видевши Христово васкрсење
поклонимо се светоме
Господу Исусу,
јединоме безгрешном.

Крсту Твоме
клањамо се, Христе,
и свето васкрсење Твоје
певамо и славимо;
јер Ти си Бог наш,
осим Тебе другога не знамо,
имену Твоме почаст одајемо.

Ходите сви верни,
поклонимо се
светоме Христовом васкрсењу;
јер, где,
кроз крст дође радост
целоме свету.
Увек благосиљајући Господа,
певајмо васкрсење Његово;
јер ради нас
Он претрпе крст (распеће),
и смрћу смрт разруши.

■ Претекавши јутро,
мироносице с Маријом
нађоше камен
одваљен од гроба
и чуше речи анђела:
Што, као човека,
међу мртвима тражите Онога
који је у вечној светlostи?
Видите погребне повоје!
Хитате и проповедајте свету
да је васкрсао Господ,
усмртивши смрт —
јер Он је Син Бога
који спасава род човечији!

■ Ако си и у гроб сишао,
Бесмртни,
силу адова си разорио
и васкрсао као Победитељ,
Христе Боже —
женама-мироносицама рекавши:
Радујте се!
својим апостолима
дарујући мир,
палима дајући васкрсење.

■ У гробу био си телесно,
у аду душом као Бог,
у рају с (оним
покаяним) разбојником;
а на престолу
био си, Христе,
са Оцем и Духом,
све испуњујући,
Неограничени!

■ Твој гроб, Христе,
показа се живоносним,
као извор
нашега васкрсења —
као лепши од раја,
истину светлији
од сваке
царске одаје.

■ Богородице,
ти си освећено
божанско насеље
Вишњега;
радуј се,
јер се тобом даде радост
онима који кличу:
Благословена си ти
међу женама,
Свебеспрекорна
Владатељко!

ПРАВОСЛАВЉЕ У СВЕТУ

Јерусалимска Црква

Чудна је судбина светог града Јерусалима и хришћанске Цркве, којој је овај град био центар. Јерусалимска Црква је колевка хришћанства, матер осталих хришћанских Цркава, чувар светих места, освештаних стопама Христа и апостола. Ту је Христос страдао, умро, васкрсао и вазнео се на небо. У овом граду су, неко време после вазнесења, били на окупу сви апостоли са Маријом мајком Исусом. Одавде су апостоли кренули на проповед о васкрслом Христу, свим народима, да би се још једном овде нашли заједно на Апостолском сабору — првом сабору Цркве, 51. год.

У старини, и кроз цео средњи век, Јерусалим је био поклоничко место целокупног хришћанства. Сјају његових цркава, делима Константина Великог и Јустинијана и лепоти његове литургије, коју је по предању саставио апостол Јаков, дивили су се и историчари и поклоници. Поклонице је посебно привлачила пасхална седмица, особито после десетог века, када се проширила вест о једном чуду — „светом огњу“ (агиос фос), који се самоникло пали на Христовом гробу на Велику суботу. И тако до данашњег дана, уз све тегобе различитих и дуготрајних окупација — арапске, латинске, турске, и др.

Кратак историјски пресек

У историји ове Цркве било је неколико важних раздобља. Главне историјске прекретнице су биле: разарање Јерусалима (70. г.), Први васељенски сабор у Никеји (325. г.), пад под арапску окупацију (614. г.), а доцније под турску и енглеску, и савремена ситуација цркве у Израиљу, као самосталној јеврејској држави.

Седамдесете године трупе римског цара Нерона, који је послао свог генерала Веспазијана чак из Британије, и његовог сина Тита из Александрије, да угуше јеврејски устанак, разрушиле су град и Јерусалимски јеврејски храм до темеља. Устанак је угашен у крви. Цар Хадријан (117—138) издаје декрет, којим се, под претњом смртне казне, забрањује Јеврејима — а то су били и хришћани — да се било када насеље у граду Јерусалиму и његовој околини. Чак и

име Јерусалима више не постоји. На његовом месту се подиже нови град, у славу римског цара и његовог имена — Елија Капитолина, са римским форумом, позориштем, циркусом, римским храмовима. Требало је, чак из сећања, избрисати сва места којима су се поносили и која су у овом граду поштовали и Јевреји и хришћани. Тек на Првом васељенском сабору у Никеји, на подстицај цара Константина и његове мајке Јелене, који су се са посебним поштовањем односили према Јерусалиму, задужен је епископ Макарије да на основу предања, изврши идентификацију хришћанских светих места у Јерусалиму и његовој околини. Ово није био лак посао. На пример, и на месту Христовог гроба био је изграђен храм богиње Афродите и тамо стајао готово двеста година!

Никејски сабор (325) је одредио (7. каноном) да се Јерусалимској цркви призна и одаје посебна почаст (аколутхија тимес). Међутим, и поред овога, она је, као и раније, остала под јурисдикцијом митрополита кесаријског. Истина, Јерусалим је постао „царски“ град, али се ипак организационо морао уклапати у државну административно-територијалну организацију провинције Палестине.

Наиме, Палестина је била административно подељена на три провинције: Палестина прима, секунда и терција. Кесарија је била и остала главни град провинције Палестина Прима, а самим тим и црквени центар. Према подацима из 430. год. под јурисдикцијом Кападокије био је Јерусалим и још деветнаест епархија. Међу њима се помињу неке које носе стара библијска имена, као што су Јона и Лида, Никополис (стари Емаус), филистејски град Аскалон, епархије Самарије и Јерихона.

Центар провинције Палестине Секунда, био је град Скитополис, стари Басан, постојбина великог Кирила. Око 430. год. овде дејствују четири архиепископије, али 451. год. захваљујући ревности патријарха Јувеналија, у овој провинцији је тринаест епархија. Данас је тешко одредити које су то биле епархије. Изгубили су им се и називи и седишта.

Палестина Терција је имала седиште у арапској Петри. Имала је само једну епархију, али од 630. год. више нема података о њеном постојању.

На Четвртом васељенском сабору у Халкидону (451. г.) Јерусалим је био узвишен на степен патријархата. Наиме, 28. каноном овог сабора, образовано је пет црквених адми-

нинистичких целина — патријархата — са следећим редоследом: римски, цариградски, Александријски, антиохијски и, на последњем месту, јерусалимски. Под јурисдикцију јерусалимског патријарха су стављене све три области провинције Палестине. Са овим је Кесарија изгубила црквено-административни значај, а са најједном Арапа (614. г.) изгубила је и политички значај, који је дуго времена имала.

Јерусалимска Црква је пала под арапску окупацију и доминацију 614. год. Под Арапима је, као и остали источни патријархати, преживљавала тешку кризу. Има података о прогонима и мучењима патријараха, о упражњености трона. Чак је и сукцесију патријараха тешко историјски утврдити у тим тешким временима. Често је избор патријарха зависио од политичких односа између Византије и Калифата. Укратко, све до пропасти Византијског Царства, источни патријархати, укључујући и јерусалимски, живели су у сенци цариградске патријаршијске катедре. После тога, Јерусалимска патријаршија, и поред разних бура и тешкоћа, се одржала као чувар светих места у Јерусалиму и Палестини, све до наших дана.

Манастир светог Саве Освећеног крај потока Кидрана

מַנְזֵר מֶרֶסְבָּא

MAR SABA MONASTERY

Јерусалимска црква је дала хришћанском свету велике светитеље као што су Кирил, архиепископ јерусалимски († 386), Св. Јувеналиј, патријарх јерусалимски († око 458), учесник трећег и четвртог васељенског сабора, Св. Косма, епископ мајумски, иселник и састављач дивних канона за многе велике празнике и страсну недељу.

Оснивачи монаштва — преподобни Харитон Исповедник († око 350), Јефимије Велики († 473) и Св. Сава Освећени († 532), велика су духовна светила, која су прославила Јерусалимску цркву и били узори за опонашање многим доцијим монасима и светитељима, укључујући међу њих и нашег просветитеља Св. Саву епископог.

Савремено стање Јерусалимске цркве

Према подацима из 1926. год. у Јерусалимској патријаршији је било свега око 15.000 православних хришћана, а према руским подацима из 1980. год. њихов број се креће око 50.000.

На челу цркве је од 16. фебруара 1981. год. патријарх Диодор. Јерусалимски патријарси се титулишу: Најблаженији, најбожанственији и најсветији отац и патријарх светог града Јерусалима и целе Палестине, Сирије и Аравије иза Јордана, Кане Галилејске и светог Сиона, господин и владика. Међутим, уобичајена је, чак и званично, краћа форма: **Најблаженији патријарх светог града Јерусалима и целе Палестине.**

У управи црквом патријарху помаже Синод, који се састоји од шест титуларних архиепископа (севастијског, брда таворског, диокесаријског, филаделфијског, елефтеронолиског и тиверијадског). Иначе, Јерусалимска црква — на укупно око 50.000 верника — има 16 епископа. Они су по пореклу углавном сви Грци. Није светитељство је арапског порекла. Поред патријарха и Синода, велику улогу у Јерусалимској патријаршији игра „Братство светог гроба Господњег“. То је један моћан полујонапски ред, јединствен у православној Цркви. Броји 134 члана. У својим рукама опој држи администрацију храма Васкрсења и Гроба Господњег, управу јерусалимске архиепископије, и де факто представља стварну власт у Јерусалимској цркви. Из састава „братства“ се бирају и патријарх и епископи.

Патријаршија располаже са око 120 храмова у Израелу и Јордану. Има своја представништва — подворја — у Атини, Цариграду, на Ки-

Иконостас манастира св. Саве Освећеног

пру и у Либану (у Триполију). Под јурисдикцијом патријаршије је и Атономна архиепископија синајска. Манастир на Синају, посвећен св. Катарини († 305—313) саградио је византијски цар Јустинијан у шестом веку, на месту на коме је Мојсеј примио Таблице закона (Десет Божијих заповести). Манастир је познат по својој богатој библиотеци и старим грчким, грузијским (иверским) и словенским, укључиво српским, рукописним књигама. На челу Синајске цркве је од 23. децембра 1973. год. архиепископ синајски, фарански и раифски Дамјан.

Катедрални храм Јерусалимског патријарха је црква Св. Јакова у Јерусалиму. Службени лист патријаршије је „Неа Сион“ (Нови Сион). И Јерусалимска црква је члан Светског савета цркава.

Манастири

Лавра Св. Саве Освећеног је од ста-рине расадник монаштва на Истоку. Сам Сава је основао седам манастира, од којих је најглавнији Велика Лавра. Данас се у овом манастиру подвизава око двадесет монаха. Св. Сава Освећени је свом манастиру оставио писани типик, који је доцније прихватила и Цариградска црква.

Поред Лавре постоје манастири: Светог гроба Господњег, Витлејемски — над нећином Христова рођења — и манастир Св. Јована Претече, близу Јордана, на месту Христовог крштења.

Везе Јерусалимске цркве са Српском црквом

Свети Сава је два пута путовао у Свету земљу — 1229. и 1234/35. год. Посетио је света места и изобиљио даривао цркве и манастире, уписанујући своје родитеље, брата Стефана Првовенчаног и себе као велике ктиторе и приложнике. Везујући судбину српске Цркве и државе за Исток, Сава је желео да у Јерусалиму по-дигне и српски духовни центар. Понешто је било време смутно, Латини су окупирали земљу и образовали тзв. „Латинско царство“, Сава не ризикује да отпочине самосталну изградњу. Он у грузијском манастиру Светог Крста дограђује посебне конаке за себе и српске монахе, које је планирао да овамо пошаље. Да су ту српске монаси стварно и боравили, доказ су српске црквене књиге, које су се у манастиру чувале све до 1888. год. а српске иконе и данас постоје. Уз благослов патријарха Атанасија, Сава је нешто доцније ипак сазидао

Најблаженији патријарх светог града Јерусалима и целе Палестине Диодор

Повратак моштију св. Саве из Венеције у Јерусалим,
24. октобар 1965. године

и „свој” посебни манастир и цркву посвећену Јовану Богослову. За овај манастир је и саставио типик. Међутим, Савина љубав је била Лавра Светог Саве Освећеног. Он је тамо одседао и био пајсвечаније приман. Удостојен је части да постане почасни игуман и сабрат манастира. Уручена му је и игуманска палица самог Светог Саве Освећеног. Наш Свети Сава је за потребе српских монаха и поклонника откупio у Акри и манастир Св. Григорија и ставио га под окриље „свог” манастира — Велике Лавре. Доцнији српски владари — сви одреда — су материјално помагали светиње у Палестини, а краљ Милутин је саградио српски манастир Св. арханђела Михаила и Гаврила и при њему болницу. Цар Душан је посебно помагао српске задужбине. Хрисовуљом од 1348. год. Душан поклања Арханђелском јерусалимском манастиру, као метох, „манастир Врањину, Св. Николе у Блату скадарском” и закупнину, коју је Дубровник плаћао српском двору за полуострво Пељешац, у износу од пет стотина перпера. Ову суму су српски владари и после Душана редовно плаћали, чак и под Турсцима — све до 1479. год., када је „црква у Јерусалиму опустела”.

Српски монаси су били у великом мноштву у палестинским манастирима. Постоји подatak из 1504. год. да су српски монаси не само обновили и напунили српске манастире, него су чак били добили на управу и Велику Лавру Светог Саве Освећеног и задржали је све до 1602. г. Интересантан је подatak изaslaniка руског цара (Ивана Грозног) Трифона Коробејникова из 1594/95. год. који је дошао у Јерусалим са прилозима и поклонима руског цара, да је у манастирима Св. Арханђела и у Лаври нашао 150 монаха Срба!

И српски јерарси доцнијих времена, од првог патријарха Јоаникија (1338—1354), па све до данашњег патријарха Германа, посећивали су Свету земљу и Јерусалимску цркву и у тамошњим светињама се духовно крепили и добијали снагу и подстичај за успешно вођење Српске цркве, како у временима благим тако и у тешким и смутним.

И остале православне цркве су, кроз своју историју, биле окренуте Јерусалиму као свом духовном жаришту. Посебно су биле живе везе између Руске и Јерусалимске цркве. Руски игуман Данило, посетивши Палестину 1106. год., обавештава да је тамо нашао на веће групе руских

паломника. Јерусалимски патријарх Теофан је лично учествовао, са архијерејима Светотројицке Лавре Дионисијем, на исправци Требника. Исти патријарх је 1619. г. присуствовао инtronизацији московског патријарха Филарета. Патријарх Доситеј II († 1707) је послao у Москву чувене богослове, браћу Инокентија и Софронија Лихуд, као инструктора и наставнике у новооснованој Славјано-грчкој-латинској академији. Из ове школе се развила Московска духовна академија, која и данас постоји. У Јерусалиму је 1847. год. основана „Руска духовна мисија”, чији представници и данас служе у храму Свете Тројице, а у манастиру Свете Магдалине се и данас подвизавају руске монахиње. Најдажљивији приложници светиња у Палестини су били руски цареви, све до почетка двадесетог века.

И остале цркве, посебно грузијска и румунска, су имале у Светој земљи своје духовне центре кроз које су прошла многа монашка лица, која су доцније богатила духовним семеном своје матичне цркве.

Ј. Олбина

Вера у животу човека

Зашто је човеку потребна вера у Бога? Каква је разлика између човека који верује и оног који не верује? Који је од њих двојице срећнији, и задовољнији својим животом? Који је од њих двојице, духовно јачи и отпорнији према тешкоћама са којим се људи у животу сусрећу?...

На ова и многа друга слична питања разни људи, у разним временима, давали су разне одговоре. Један амерички теолог, одговарајући на питање зашто је вера у Бога потребна човеку, послужио се следећим примером:

Ако поставимо једну даску, широку 12 сантиметара, преко једне бетонирane улице, од једног плочника до другог, сваки од нас моћи ће комотно и без икаквог страха да ту улицу пређе, идући том даском од једног kraja до другог. Ако ли, пак, ту исту даску поставимо високо изнад улице, између две вишеспратне куће, од једног крова до другог, онда, осим професионалних акробата, нико се други неће усудити да по тој дасци хода. Зашто? Одакле ова разлика? Даска је иста, растојање је исто, наше ноге и мишљи са исти, све је исто, па кад је све исто у чему је онда разлика?

Објашњење је просто. У првом случају даска лежи на чврстој површини и ми по тој дасци ходамо **без страха**, јер знамо поуздано да ако се деси да се случајно оклизнемо и сићемо са даске да нам се ништа неизгодно неће дододити. У другом случају даска стоји у ваздуху, а испод ње је празан простор и ми се не усубујемо да по њој идемо, јер знамо да ако изгубимо равнотежу, оклизнемо се и паднемо, да се можемо озбиљно повредити, па чак и живот изгубити.

Даска у овом примеру представља нашу животну стазу, а бетонска површина улице, на којој даска лежи, представља нашу веру у Бога. Човек, који с вером у Бога ходи кроз живот, не плаши се живота, нити тешкоћа и искушења с којим се на свом животном путу сусреће. Онај

пак, који не верује у Бога, он је као усамљени путник који са страхом кроз живот корача, дубоко свестан да ако на том путу посрне и падне, да нема никога ко ће га прихватити и подићи на ноге, па га то чини забринутим и уплашеним.

Сваки човек сам одређује да ли ће његов животни пут бити пут с Богом, или без Бога. Од тог избора зависе многе ствари у његовом животу. Овде, у Америци, постоји једна прича из времена економске депресије из 1929. године, која се стално препричава. У једном граду Америке живела су два милионера, а кад је дошла депресија и један и други изгубили су све што су имали. После свог тоталног банкротства ова два човека изабрали су два различита пута. Један је отишао кући узео револвер и извршио самоубиство. Други је отишао у цркву, помолио се Богу, вратио се кући и отпочео изнова да кући и ствара, и после извесног низа година поново постао милионер. Ова два човека имали су много чега заједничког. И један и други били су неуморни радници, добри трговци, бистри, окретни, способни и интелигентни људи. Једина разлика између њих била је у томе: један од њих је веровао у Бога, а други није. Онај који је веровао, упркос свега што му се десило, изabrao је живот, док овај други, после губитка своје имовине, није могао наћи снаге да живи, већ је радије изabrao смрт.

Колико ће човек бити срећан и задовољан својим животом у овом свету не зависи само од његове способности да обезбеди за себе основна средства за свој физички опстанак, као: храну, одећу и кров над главом. То није све. Христос нас је учио: „Не живи човек о самом хлебу но о свакој речи, која излази из уста Божјих” (Матеј 4:4). Да би се човек могао осећати срећним у овом свету он мора наћи циљ и смисао свог живота. Он мора знати како је дошао на овај свет, са каквим циљем и куда одавде иде. Без јасних одговора на ова питања човек не може наћи праву срећу и задовољство у свом животу.

У свом овоземаљском животу човек се непрестано сусреће са разним појавама, загонеткама и мистеријама, које његов разум није у стању да схвати, разуме и објасни. Објашњење свих тих појава верујући човек налази кроз своју веру у Бога. Њему је Бог одговор на све оно што његов разум није у стању да докучи. Мебутим, један атеиста (човек који не верује у Бога) зна о овом свету и животу само толико колико

га је његов ограничени разум у стању да научи, и сасвим природно он са тако оскудним знањем не може бити задовољан.

Живот једног атеисте није лак. То атеисти, из сопственог искуства најбоље знају. Један атеиста је не престано у рату, како са здравим разумом, тако и са својом савешћу. То је човек, који је себи ставио у задатак да брани што се не дада бранити и руши оно што се не да срушити. Он се смеје нама, који верујемо да је овај свет Бог створио, а није му смешно његово веровање да овај свет није имао свог творца. Он се смеје нама који верујемо да су сва збивања у овом свету резултат вечног Божјег плана и промисла, а није му смешно његово веровање да је све што се у свету збива резултат пуке случајности. Атеиста је човек који мора себе непрестано да убеђује да у овом свету не постоји нико које већи од њега, а то није ни мало лак посао.

Прва и најглавнија жеља свих родитеља у свету јесте да им деца буду срећна и задовољна својим животом. Американци, у огромној већини покрај свеколиког свог богатства и угодности, које им пружа царство земаљско, можда више него иједан други народ у свету, дубоко верују да су људи који верују у Бога срећнији и задовољнији својим животом и да сигурнијим корацима корачају кроз живот, него они који не верују. Отуда и настоје тако брижљиво да својој деци, у раним годинама, усаде у њихове душе веру у Бога и од њих створе верујуће људе.

Прота Радиша Пурић

Нове књиге

Недавно је изашла из штампе књига *Минеј за новембар*, у тврdom поvezу, на 672 стране. Цена је 1900,00 динара примерак.

Требник, превод проф. др Емилијана Чарнића са грчког и црквеног словенског на српски језик, у тврdom поvezу, на 506 страна. Цена: 1000,00 динара.

Ових дана излази на српском језику *Велики канон светог Андреја Критског*, превод са грчког др Емилијана Чарнића, у тврdom поvezу 500,00, а у меком 300,00 динара. Књига ће имати преко 80 страна.

Издавач: „Каленић“ — издавачка установа Шумадијске епархије СПЦ, Улица маршала Тита 67, 3400 Крагујевац.

Пријатељу који у Бога верује а у цркву не иде

Ираги Божидаре, недавно си ми рео: „Ја верујем у Бога, али не осећам потребу да идем у цркву.“ Кадам те запитао: „А шта радиш у нејелу изјутра, и о празницима ако и слободан?“ ти ми рече, да се одијаш и обично или читаши новине, ли слушаш радио, или шеташ и то је слично.

Синоћ, ето заспим и, замисли, сазам да сам био с тобом на једној вечаној вечери у огромној некој рпезарији, са мноштвом других готију. Све блиста у сјају и лепоти! Једимо тако један до другога, и чешамо. Наједном зачу се свечани глас који рече: „Устаните, долази Господар, ваш Домаћин!“ На то сви гости оустајаше да укажу поштовање Домаћину у чијем су дому, и за чијом у трпезом; сви сем тебе! — Устај — шапнух ти ја — нећеш варља да ћеш толико непристојан према Домаћину! А ти — ништа! Седиш као аси се скаменио! Три паре не даеш и остајеш и даље веома неучив!

Кад, ено, Домаћин са својом сјајом свитом хода између столова и оздравља госте, па дође и до нас... ти седиш, па седиш — и не глеш га! Не треба да ти пишем како ам се нелагодно осећао, кад Домаћин проговори: „Добро дошао, драги Божидаре, па моју гозбу!“ Његова рука те помилова по глави. А ти — као нем! Ни речи — већ само сеши, па седиш!

У то се разбудих, сав у зноју, и ами мило што то беше само сан! ошто не могах заспрати подуже време, размишљао сам о томе сну, о јоме чудном виђењу. Све ми се чини да то и није био обичан сан, већ је Бог, у кога обояца верујемо, хоће да ме покрене да те братски подстим и опоменем у Његово име.

Зато ти, ево, пишем ово писмо, и поделим с тобом своја размишљања. Да ли је могуће да човек буде зестан да живи у Божијем свету; и све што има, и све што он је греје, стварно је дар Божији, а да не

осећа потребу за већим и дубљим познањем Бога, нити да осећа потребу да му благодари на толиким даровима! На првом месту — на дару живота; што га је призывао „из небића у постојање“ као што се вели на Светој литургији.

Јеси ли ти, мој Божидаре — дивно ти је име! — чуо за реч „Божанско откривење“? Вероватно да ниси. А да дођеш бар на Ускrs у цркву чуо би ове речи из Јованова Светог еванђеља:

„Из његове (Христове) пуночији сви ми примисмо, и то благодат за благодатију. Јер закон је дат преско Мојсија, а благодат и истина дође кроз Исуса Христа. Бога нико никада није видео; јединородни Син, који је у Очевом крилу, он Га објави“ (Јован 1:16—18).

Ти ми велиш да у Бога верујеш? Мојој вери јесте основа и извор то што читаш: Исус Христос, јединородни Син Бога Оца објави Бога у својој богочовечанској личност и учини Га, ваистину видљивим колико је нама могуће да Га видимо. Он нам донесе велике дарове:

„Попе се на висину — вели Свето писмо — и даде дарове људима“ (Ефесцима 4:8).

Тебе, значи, не интересују ни ти Божји дарови, нити те интересује Истина, која се откри нама људима кроз Исуса Христа, како еванђеље вели?

Даље, размишљам тако, највећи од свих дарова је сâm Господ Исус Христос. Он није узео нашу природу само зато да нас научи, већ да нам помогне; да нас исцели; да нас ослободи од разарачке силе грешака и од казне за греше. Свеколике ове Његове доброте и дарове назива Његов апостол „богатством Његове благодати“. (Еф. 1:7).

Ето, због тога, мој Божидаре, верујући хришћани — не који су само крштени, већ који имају и веру и крштење — радосна срца одлазе у Божије храмове, у цркве и манастире, да се насладе Христом; да срдачно благодаре Господу за све Његове благодати, а највише за неисказану љубав која се испољила у доласку Христовом. Најважнији део Свете литургије почиње позивом који упућује служитељ олтара, епископ или свештеник, речима: „Заблагодаримо Господу!“ на шта ми верни, који смо тога часа у храму (док ти са многима читаши новине, окопаваш башту, возиш ауто или шеташ итд.) одговарамо овако:

„Достојно је и праведно благодарити Оцу и Сину и Светоме Духу, Тројици једносујичној и нераздељивој.“

Ти велиш да у Бога верујеш, али, ето, ти се не слажеш да је истину „достојно и праведно“ да и ти, са другом браћом и сестрама из људске породице Христове, заблагодариш светој божанској Тројици за свој живот, и за разне дарове из богате ризнице његове благодати!, Ко је у праву: ти или ми, који сматрамо да не смемо седети код куће док остало деца Божија жури да Га славе, и да Му благодаре за све?

Па онда, неколико часака доцније, на Служби се чује глас свештенослужитеља: „Примите, једите, ово је тело моје, које се ради вас ломи за опроштај грехова!“ Па затим опет, показујући на Свету чашу (путир) разлеже се глас свештеника: „Пијте из ње сви: ово је крв моја новога завета, која се ради вас и ради многих излива за опроштај грехова!“

Чујеш ли, вели: „Сви пијте“ из чаше светог Причешћа. То и тебе зове Христос који хоће да „свиљуди до последњега! — буду спасени и да дођу до познанја истине“, како се вели у Светом писму (І Тимотеју 2:4). Зове Христова Црква и тебе, али ти се не одазиваши, мада верујеш — велиш — у Бога! Твоје место у храму стоји празно а, невидљиво за нас, стоји на твоме месту твој анђео хранитељ и плачно моли Христа да те причека још мало! Колико је то „мало“ само Бог зна. Ала сви знамо да нико од нас неће остати у телу вечно. „Враћа се прах земљи како је и био, а дух се враћа Богу који га даде“ (Проповедник, 12:7). И сад замисли: Изашеши ти душом пред Христа у оној другој сferи Његовог Царства где нас Он све чека! Шта ћеш му рећи? У једној алегорији Христос вели ово: „Био један богат човек који је имао управитеља имања, а овога су оптужили да расипа његово имање. Тада га дозва и рече му: шта то чујем о теби? Положи рачун о свом управљању, јер не можеш више управљати!“ (Лука 16:1—2).

Верујући у Бога ти верујеш да је ово Његов свет; да си и ти Његов, да је све што имаш Његов дар теби поверен на располагање у овоме животу док си овде, а то је део Божије воље. И то знајући, ти ипак не сматраш да је потребно више, сем признања да „има Бога“? Његова наука ти не треба; Света причест ти не треба; покајање и исповест исто тако — ништа! Драги мој Божидаре, таква вера какву ти велиш да имаш јесте „мртва вера“. Она тебе не подстиче ни на шта; нити те она спречава да чиниш штогод ти срце жели. Почетак оживљења тво-

је вере биће онај час када се упутиш светом храму, да са осталим народом Божијим слушаш реч Божију и почнеш да се причешћујеш телом и крвљу Христовом ради опроштаја греха и на живот вечни. Ово су ти Христове поруке:

„Ја сам хлеб живота... ко једе од овога хлеба живеће довека“ (Св. еванђеље по Јовану, глава 6. ст. 48 и 51.)

Размисли, добро размисли, јер се овај живот неће поновити, а онај вечити сигурно ће доћи и неће престати! Ко живи без Христа, далеко од Христа овде, тај ће бити далеко од Њега и тамо. То је наш избор. Преблаги Христос свакоме испуњава жељу: Гадаринци му реконше: „Иди од нас“ и Он оде; Самарџани: „Остани код нас“ и Он остале! Такав је мој и твој Господ Христос! Да ли ти желиш да будеш са Њим или без Њега?! Размисли, добро размисли! И то данас, јер можда сутра неће ни бити.

Остай ми у љубави Божијој и мовој!

Твој Рајко.

Пружена рука пријатељства

Драги наши млади, и не само млади читаоци!

Прича „Пружена рука пријатељства“ коју овде објављујемо, а која је истинити догађај или овде исказан у облику приче требало би да буде повод за размишљање о — пријатељству са Христом.

Нарочито сада о најрадоснијем дану „године и времена“ — Васкрсу, поставимо себи иста питања као и јунак ове приче.

Какви ће бити наши одговори?

Као и за све остале, тако је и за Сашу, Нова година почињала првог јануара. Био је то, некако, увек преломни датум, јер се већ толико пута зарицао да ће нешто почети од Нове године, или да ће то и то урадити до Нове године и слично.

Често ми је причао о тим својим зарицањима и о томе шта му је од тога успело, а шта не, односно чега се држao, а чега није. Са Сашом се познајем већ доста дуго и увек сам у себи нагађао шта ли ће идућег првог јануара доћи на ред. Све сам могао да претпоставим, али оно што ми је прошле године рекао, када смо се срели 2. јануара, ипак је било више него велико изненађење за мене.

— Еј, знаш шта? почeo је Саша док ми је ишао у сусрет.

— Кажи Сале.

— Еј, а немој да мислиш да је штос, овога пута је нешто сасвим, сасвим друго.

— Да ниси опет решио да престанеш са пушчењем?

— Ма не, какво пушчење! Решио сам, решио сам... али немој да ми се смејеш — ја то озбиљно, решио сам да од ове године сваке недеље идем у цркву.

После те речи, коју никада нисам очекивао од Саше, озадах за тренутак нем.

— Па кажи нешто, нестрпљиво ће Саша.

— Знаш Сале, годинама се дружимо и ти још од првога дана врло добро

ПРИЗНАЈЕМ ГОСПОДЕ

О Господе, Оче сиромашних,

признајем
да видех неправду

и би ми жао,

уместо да пружим руку

свом малом брату.

Признајем

да видех беду

и као одговор на њу

дадох Твојој деци

изношено одело

и мало хлеба,

а не пробудих своју савест

на дело љубави.

Признајем,

да видех глад

и не викнух,

не викнух за Твоју гладну децу,

а моју гладну браћу,

не викнух до великих и моћних.

Признајем

да не пристах

и ја да оскудевам,

да и ја некада будем гладан.

Не,

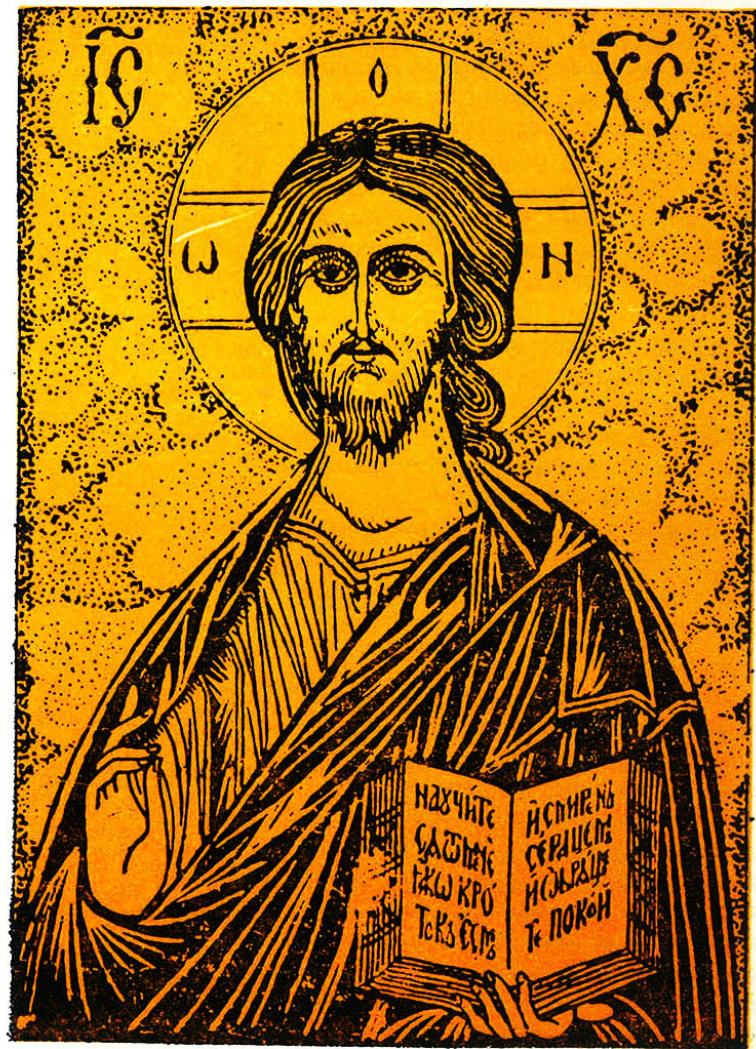
ја бејах увек сит,

као и сви сити

и задовољан као и они.

ПРИЗНАЈЕМ ГОСПОДЕ!

(С француског М. М. В.)

знаш шта Црква значи у моме животу. Знаш и то да сам те неколико пута водио на Литургију, и увек си могао да издржиш само до половине. У мом присуству си се трудио да избацујеш Бога из својих псовки. Често сам себи приговарао што сам тако „равнодушан” према твом односу према Цркви и вери. И сад одједном: решио човек да иде недељом у цркву.

— Ти мени не верујеш, прекиде ме Саша. — Али, мајке ми, ово није никакво измотавање!

— Добро, ја сам ту и, према томе, све што те буде интересовало ти ме слободно питај.

Разговор је после скренуо на тему о томе како је ко испратио стару и дочекао Нову годину, а на растанку Саша ме је поново убеђивао:

— Видећеш да озбиљно мислим.

Признајем, био сам радознао. Нијакада нисам хтео да му намећем своје теме и увек сам се плашио тога да му „насилни” разговори о религији не буду досадни, јер је и сам неколико пута то изјавио. Саша и ја смо имали једну велику заједничку љубав — музiku, и то је била црвена нит нашег дружења.

Заиста, у идућу недељу, када сам дошао у цркву, Саша је већ био тамо. Деловао ми је необично, онако без фармерки, у чистим ципелама и без оне његове неизбежне мараме око врата која је зими била шал, а лети скупљала зној. После Литургије крену smo заједно кући. Дуго смо ћутали. Тек пред оним углом где се обично растајемо, Саша ће свечано:

тражио од тебе само Свето писмо, и то нови део, мислим, Нови завет.

Чувши то што ми је Саша рекао, знао сам да сада могу да разговарам са њим онако како сам то одавно желео, а тај разговор сам одлагао све дотле док га он сам буде затражио.

— Сале, ако си данас поподне слободан, доби, или ћу доћи, па ће доћи и речи (тако смо нас двојица називали сваки наш разговор).

То поподне, Саша ми је образложио своју досаду питавши на крају и мене и себе: — Све се чешће питам да ли сви они људи што стоје око мене у цркви, да ли сви они разумеју и схватају о чему је тамо реч? По њиховим, често одсутним погледима, не бих се баш усудио то да тврдим. То је био истовремено и његов одговор.

На растанку сам му дао превод Литургије који је он, како ми доцније рече, „прогутао” још исте ноћи и с нестручње очекивао идућу недељу и одлазак у цркву.

Недеље су и даље пролазиле, а већ се приближавао и крај Сашине „црквене године”, као и оно његово новогодишње питање: — Еј, знаш шта сам сада решио?

Једне среде, пред крај децембра, Саша ми је телефонирао и рекао: — Чуј стари, за следеће нове лето сам спремио још једно изненадење и за тебе, а пре свега за себе. Знаш, настављам да одлазим у цркву, али хоћу да се причестим. Али треба прво да чујеш моје разлоге који су ме довели до те жеље. Да ли вече рас могу да „дођу речи”? Те вечери, Саша ми је, сам занесен, говорио о томе како је он схватио и доживео Литургију.

— Знаш стари, немој да се љутиш ако нешто „лујим”, јер још нисам сасвим сажвакао сву вашу терминологију, али моја философија Литургије, ако тако хоћеш, била би следећа: Прво и прво, ту у ствари и нема философије. Сада, када знам шта су четири Исусова пријатеља: Матеј, Марко, Лука и Јован писали о Њему, и сада, када разумем текст Литургије, схватио сам да је Исус заиста и био и остао једини пријатељ који никада никог није изневерио ни оставио. Еј, па Он је себе жртвовао ради других. У почетку сам бркао дионизијске игре и Литургију, али сада се у мени, Салету, нешто разбистрило. Слушај само даље.

Оно што је Исус обећао својим пријатељима на последњој, мислим... како се каже, на тајној вечери, Он је то и испунио.

И ако је Он заиста присутан на свакој Литургији, у шта ја све више и чвршће верујем, онда је ред да се и ми покажемо као неки другари према Њему, и да се одазовемо Његовом позиву. Ето, то је све: и зато сам решио да се у следећој години одазовем на сваки Његов позив и да приђем и примим у Причешћу пружену руку љубави и пријатељства.

Који су ти бре оно верници, кад лепо пишу у тексту Литургије, а то ти је и доказ како мало ко то и разуме, кад лепо пише, а то и сви чују и на све се односи: „Са страхом Божијим, вером и љубављу приступите”, а оно... нико не прилази ???

Зар су то Христови пријатељи?

Па кад, то још којекако, да није онога што после долази. После се као причешћују, у ствари требало би да се причешћују, а то углавном чини само свештеник, и онда хор, који је, по моме, „опуномоћени” представник верника у храму, значи, бар ми се тако чини: хор пева оно што би и сваки верник требало да пева: „Видесмо светлост истинску, примисмо Духа небеског”. Е, то је већ сувише! Зашто то да се пева, и како може то да се пева ако нико, осим свештеника, ништа није ни видео ни примио? 'Ајде, кажи сад!

Не дозволивши ми да било шта кажем, Саша је наставио: — Знаш, ја нисам тек тако провео оно недеље у цркви. Ја сам, између осталог, и бројао. Да, ја сам бројао колико је било Литургија, а да нико није прихватио испружену Христову руку. И онај што у верочкој школи почиње са математиком схватио би да је пропорција поразна. Чини се да је поразна за Христа, али ја све некако мислим да је то поразно за нас! За све нас који гледамо у бело када се огласе речи: „Са страхом Божијим, вером и љубављу приступите”. А гледа се у бело јер се не разуме, и то по мени, не само текст, него често ни смишо ни сврха Литургије. Немој сада да преврћеш очима. Знам да ћеш ти навести бар пет и по разлога за то неразумевање и несхватање, у стилу: треба времена, треба стрпљења, али проблем је управо у томе што у времена у опште нема толико, колико ми мислим да га има. Христос нам већ 1984. године пружа руку, па докле да чекамо да би сви разумели да Христова рука, и хлеб и вино у њој нису и не значе никакав обичај, или, ето, тек тако нешто, већ да су то Тело и Крв ЖИВОТА?! Ако баш хоћеш, по мени је то и једина права храна! На мору се лети на храни на хиљаде и хи-

љаде странаца који не знају ни једну нашу реч, па опет они наши спори угоститељи, који се баш не могу похвалити да су полиглоте, схватају да те људе, између осталог, треба и нахранити. А ово? Па зар сви ми, нисмо управо туристи на овој нашој планетици? И сад, оно мало „туриста“ који хоће за трпезу и који дођу и „седну“, оду а да се нису ни послужили. И то углавном само зато, што као нису разумели да треба да се послуже. А све је спремно и све је ту. Треба само хтети! Е видиш, пошто ја, Сале, више немам времена за луфтирање кроз живот, ја сам решио, без све шале, решио сам да сваки пут када чујем позив — пријем и тако прихватим Христову руку, и знам да ћу тек онда моћи да кажем да верујем и да ћу схватити зашто уопште и долазим на Литургије!

Ноћ после тог разговора са Сашом, провео сам будан. Свака Сашина реч одјекивала је час као звоно, час као кошмар. Стидео сам се, а истовремено био и иеизмерно срећан. Заиста: нико као Бог! Колико годинама и годинама долазе у цркву, а само једном, или евентуално двапут годишње пруже руку да би прихватили Христову испружену руку, што би рекао Саша, тј. само се једном или двапут причесте.

А он, мој друг Саша, кога је баба кришом крстила док је био мали, који никада није у својој кући доживео ни један наш верски обичај, он, у својој десетипетој години, без пола часа веронауке и без „доброг кућног верског васпитања“, он, од једном почиње Литургију да схвата литургиски, животно, а не обичајно! Почиње да говори као природни богослов ума и срца, почиње да урања у Тајну тако дубоку, а ипак свима доступну.

Саша је Христа схватио као свог пријатеља, доброг и верног пријатеља, али се он није задржао само на томе. Он се потрудио, колико је то њему могуће, да узврати то пријатељство. И верујем, чврсто верујем, да је и Христос примио Сашу за свога пријатеља.

Милош М. Весин

Религијско васпитање

Ми смо Тело Христово

По нашем православном искуству и доживљају хришћанског живота, није човек сам под Божијим окриљем. Ми смо сви заједно са Богом. Окупљени смо под Божијом руком. Ми смо једно, једно Тело. Мала породична заједница, шире друштво пријатеља, народ, Црква — све су то видови овог јединства, ове једнине многих. Религијски доживљај је могућ на сваком нивоу, и ако тај ниво није део нашеј религијског васпитања, онда нешто није у реду, било у нашем приступу или у нама самима. Доживљај групне, или у дечјем вртићу, важност разредне наставе за узајамно повезивање старије деце — а такође повезивања и са њиховим пријатељима и суседима, стварање одговорности на социјалном и националном плану, учешће у црквеном животу — све то представља део окупљања Цркве.

Доживљај да си део Тела је сушина религиозног раста. Дете лишено припадности уској, органској породичној заједници, ужасно је хендикепирано. Угрожен је његов психички и физички раст. Када тројодишиће или четвородишиће дете дође у обданиште, као најживљи утисак њему остаје не испричана приčica него заједничка игра, песма, акција, сама чињеница да је део групе. Рутински послови — на пример вешање капутића, тихо померање столичице — што дете тако тешко научи код куће — постаје задивљујуће лако да се уради и то, „као други“, када дете постане члан групе.

Најбоље је да број деце у разреду буде толики да могу да седе као група и раде заједно са учитељем као чланом групе. Најбоља техника поучавања је она која предвиђа да деца раде као група, мада при томе треба да буде дата могућност за индивидуалне дечје активности. Литургичка служба у цркви је само онда истински литургичка када је доживљена као „заједнички скуп“, као нешто у чему сви заједно учествујемо и радимо. За одрасле хришћане ово значи заједничко слављење, заједничко мољење. Они то могу да раде у духу и срцу, са минимумом физичких покрета. За децу ово учество

вање мора да буде изражено, у да неко већем степену, у физичким радњама, укључујући у то њихова физичка чула. За ово има много прилика у православном богослужењу а до нас је да их проналазимо и да их применимо. „Активним“ учество вањем деца могу боље да разумеју што то значи постати део Тела, које се зове Црква.

Како године пролазе, заборављају се многи детаљи које смо деци пре носили, али ако су она једном доживела да су део Цркве, да припадају Телу, да су успоставили лични однос са групом и ако се ова група поистоветила са Црквом, поставили смо солидан основ православног хришћанског образовања.

Религијско васпитање значи раст

Религијско васпитање мора у себи да укључи — раст. Неко расте и нечега што јесте у нешто што није био, а при томе ипак остаје иста особа. Раст је процес који се збива у самој особи: она расте у разумевању, у снази, и интелигенцији, у осећањима. Где нема раста, тамо је стагнација. Цела вештина образовања може да се дефинише као „стимулisanje раста“. Ово звучи банално, али је ипак један од најнужнијих критичких критеријума који треба да буду примењени у процесу образовања. У којој мери наша лекција стимулише раст? У којој мери она проширује способности наших ученика? Колико наше предавање подстиче аутономни процес раста џачких способности? Изванредну и лустрацију свега овога налазимо у еванђељима. Техника проучавања којом се тако живо служио Исус јесте у употреби параболе, то јест „уметничког упоређења“: Навођене су познате слике из свакодневног живота, да би преко њих слушалац открио и увидео дубљу истину. Поучавање параболама захтева од слушалаца напор имагинације и разумевања. Он сам треба да одгонетне значење слике. То је креативан акт. Ка да је једном идеја уочена, она може да се развија и из ње могу да се извлаче последице. Ипак, први корак је у томе да се уочи слика да се слушалац идентификује са о собом у причи, да дошиљај о коме се говори, преживљава као да је ње гов сопствени доживљај. Ово је да неко боли начин поучавања, који служи „подстицају раста“, него да ване силогизама, логичког закључка који је непобитан.

Други аспект метода поучавања којим се служио Исус Христос, је у томе да се Он спуштао на специ

фични ниво развоја сваког појединог слушаоца. Исус се није у потпуности показивао одмах на почетку. Еванђеље много пута напомиње чињеницу да Га „они нису разумели“. Исто тако Он се није показивао сваком од својих слушалаца на исти начин. „Раст разумевања“ ученика представљао је постепени, индивидуални процес.

Хришћанско васпитање у оквиру породице не значи усаглашавање детета са породичним понапашањем на пасиван, статичан начин. Хришћанско васпитање подразумева признавање да се дете стално мења: оно се мења у односу на поимање љубави, јединства, послушности, радости и туге. Постоји „разлог зашто“ се дете мења и узраста од чисто физичке потчињености, својствене малом детету, до признања моралног ауторитета родитеља, а постоји и „разлог зашто“ се и дечији бунт одговарајуће мења.

Један од најтежих задатака за родитеље састоји се у томе да престану да у свом детету гледају бебу, да препознају промене у укусу свога детета. Прилике за велику радост, као што су рођенданске прославе, излети, кампованање — могу одједном да изгубе своју привлачност за најмлађе. Најтеже је када дете одбаци ореол свемогућности и свезања, којим је било обавило своје родитеље. Међутим, ако дете нарасте и не мења се, ако се његово схватавање о улози коју игра у породици и у односу на друге не мења, тада је његов развој спутан.

У разредној ситуацији раст може да буде подстакнут само ако учитељ за нешто заинтересује свога ученика, у то укључи његову сумњу, прихватање и одобравање, изазов, истраживање, решење проблема садржаног у предавању. Идеално узето, процес учења би требало да се састоји од суочавања ученика са проблемом — разуме се, са проблемом који одговара његовом узрасту да би га могао да схвати као проблем — и од давања нужних података неопходних за решење тог проблема. Није доволно да му се само истреће обиље података. Сва техника да „час буде интересантан“, сви најновији трикови и аудио визуелне методе, остаће без стварне вредности уколико у њих не буду укључени аутентични, креативни напори детета, који ће подстицати његов раст. Овај критеријум се мора обавезно применити на све активности у ученици. Лепљење плаката, луткарско позориште, па чак и глума и дискусије, могу да буду нестваралачки и

принудни као у било ком периоду када се градиво бубalo напамет. Ми не подстичемо раст ако о њему говоримо, или га објашњавамо, већ једино онда када је у наш метод укључен стваралачки напор, покушаји и грешке, истраживачка делатност и решавање проблема.

Света тајна, „страх Божији“

Наше поуке о вери треба да буду разумне „разумна служба“ (Рим. 12), иако наша вера надмашује круте оквире разума. Суштински део наше вере је у осећају и доживљају Бога као свете тајне, у уливању страхопоштовања према Богу или страха Божијег. Саславни део хришћанске вере је признавање да су Бог, цео свет и цео живот мистерија која превазилази људски ум. Наш живот се вреднује у односу на вредности и релности које су изнад нашег искуства. Како да се ово одрази у процесу религијског васпитања, процесу који се своди, пре свега, на резоновање. Како можемо, учећи децу да „разумеју“, у исто време да их и научимо страхопоштовању, страху Божијем, нечим што је изнад њиховог и нашег разумевања?

Да бисмо још више отежали овај задатак, морамо да призnamо да су деца по природи велики реалисти, препуни радозналости. Сваки покушај да им се наметне појам страхопоштовања, мистерија — и то вербалном формулацијом, до њих просто не досеже и то може да им изгледа као некаква лицемерна, побожна формула. С друге стране, морамо да имамо на уму да реч „страх“ у изразу „страх Божији“, означава нешто што је сасвим различито од било које друге врсте страха! Децу су изложена разним врстама страха као што су страх од мрака, страх од гласних звукова, страх од паука и сл. да бисмо идентификовали „страх Божији“ у смислу страхопоштовања у односу на страх од ужасних ствари, другим речима да бисмо децу још са нечим додатним заплашили, то нам сигурно неће помоћи да их научимо да познају Бога!

Погрешно би било поверовати да се резоновање и знање не подударају са страхопоштовањем ако се поставе пред појам „разумљивости“. Чињеница је да не можемо да закључимо да је нешто „неразумљиво“, уколико не поседујемо искуство о „разумљивом“. То је можда стога што је за децу тешко да осете смисао страхопоштовања. Они немају доволно знања и разумевања да схвате да постоји нешто ван дома-

шаја људског сазнања и разумевања. Слободно би се могло рећи, да је лакше било Ајнштајну да доживи осећај мистерије страхопоштовања, него осмогодишњем детету које је уверено да уџбеник за трећи разред даје одговоре на сва могућа питања.

Наш задатак је да код деце развијемо осећај страхопоштовања на тај начин што ћемо им помоћи да препознају Божију делатност у области њиховог животног искуства, њиховог знања о збивањима у природи, а у границама њихове могућности резоновања. Деца ће на свој начин, Божијом помоћу, стећи осећај светости, осећај страхопоштовања пред мистеријом божанства. Овај прилаз прилично објашњава један пасус из приручника написаног за дечаке и девојчице:

Наука открива човеку многе истине, о чињеници — конкретним и неоспорним. Али, да ли живот тражи нешто више од истине о голим чињеницима? На пример, како ми, у ствари, дефинишемо разлику између оног момента пре човековог умирања и момента после његовог умирања, Ако је човек на операционом столу, постоји један тренутак када га лекари могу спasti, а постоји часак, нешто доцније, када је све сувише касно. Његов живот се угасио. У конкретним терминима, биолошки овај моменат не може да буде прецизно определjen. Неке ћелије ће изумрети раније, а неке ће живети дugo после тога. Међутим, дешава се неописива разлика: та је особа у једном моменту била жива, а у другом је мртва. Суочена са овом мистеријом, науке је беспомоћна. Истина коју нам она нуди, њене чињенице, њене цифре — могу да констатују разлике у квалитету, даљини, времену итд. али разлика у смислу бива само у „размишљању о животу“.

Научно мишљење тражи одговоре на проблеме. Животно мишљење тражи одговоре на мистерије. Између тога је велика разлика. Проблем мора имати коначан одговор, коначно решење. Без обзира колико је неки научни проблем тежак и неизвесно време када ће се за њега наћи решење, и на такав проблем може да се дâ одговор. Али на мистерију нема припремљених одговора. Како неко може да каже шта је живот, шта је туга, шта је радост? Све што човек може да учини састоји се у томе да се удуби у мистерију свих ствари. Када изгубите неког ко вам је драг, када га негујете у болести и видите како умире, тада дубоко

понирете у смисао и значење страдања. Овај увид је оно што се назива истином животног мишљења. Уколико је понирање дубље утолико је истина темељније откривена. Када неко почне да схвата шта је туга, да познаје радост, да разуме добро и препознаје зло, он почиње да увиђа Истину. Он почиње да се приближава суштини мистерије.

Добар хришћански учитељ треба да се припреми и да се користи материјалом из градива световне школе, да укаже на знање које се тамо пружа и на питања на које ово знање може да дà одговор, а такође да укаже и на знање које не може да се доведе у везу са нашим религиозним схватањем живота.

Целовитост

У религијском васпитању „целовитост“ не треба да буде изолована од осталог што је већ наведено. Под тим се подразумева да хришћанска вера не може да има некакав издвојен положај у нашем животу — било у индивидуалном животу неке особе или у њеном односу према свету у коме живимо. Не можете бити „делимично“ хришћанин или хришћанин у једном „делу времена“, нити пак можете да будете хришћанин само у одређеним деловима вашега света.

Цела човекова природа, све његове способности, сва осећања, сви његови односи, делатност и интересовање, део су религијског живота. Наша хришћанска вера није предмет само једног од исечака људске природе. Исус је у сусрету са људима који су му долазили и својим ученицима, наглашавао да треба да се потпуно ангажују. Богати младић, савршен у многом, није се могао у потпуности определити, па се вратио. Апостол Петар, иако је погрешio неколико пута, потпуно се определио и постао је један од највећих међу апостолима.

Ако прихватимо ово становиште, оно мора да се одрази и на начину преношења хришћанске науке деци. Учитељу у ученици није стало само до тога да ученик зна речи „Символа вере“, мада је важно да се „Вјеруј“ зна и разуме, већ до ученика као целовите личности. Ученик ово осети веома брзо, чак када то није речима изражено. Ако је учитељ способан да са учеником као комплетном личношћу успостави однос пријатељства, а такво пријатељство не искључује да се од ученика тражи што је потребно, то ће на ученика утицати далеко више него методска

јединица или чињенице дате на предавању. Посматрајући ученика као потпуну личност, учитељ показује да је за њега заинтересован као за индивидуу и да покушава да разуме зашто се он понаша, осећа или ради, баш тако као што ради. Учитељ треба да буде упознат са домом ученика и условима у којима живи и расте да би могао да ценi његов рад, не само у упоређењу са радом других, већ по онome што он сам улаže у тај рад.

Хришћанску „целовитост“ учитељ показује својим властитим ставом у односу на оно што се децава у ученици. Он не сме да буде ускогруд. Он мора да покаже заинтересованост за многе ствари које изгледају важне за ученике и за које се они интересују. Његов утицај ће бити далеко већи када његови ученици неочекивано сазнају да је он упознат и са стварима које немају ништа заједничко са црквеном школом, али су за њих веома важне.

У нашем плуралистичком посветовњачком друштву, појам Цркве је често сведен на изоловано, затворено тело, које нема везе са светом. Чињеница је да хришћани; у известном смислу, „нису од овога света“, али само у томе смислу да не прихватају секуларни поредак вредности. Хришћанска Црква треба да буде икона, слика, љубави и бриге за цео свет, те, према томе, она не може да буде у изолацији, незаинтересована! Она треба да је забринута и да саучествује у нуждама и страдањима свих људи. Да ли можемо децу овоме да учимо у обичним условима парохијског живота? Да ли без претварања можемо да предајемо нешто што се стварно не практикује у животу? Ја сам убеђена да то може на веома скроман начин. Можемо да користимо сваку корисну прилику да нашу црквену школу и нашу децу укључимо у пројекте и програме који проширују њихово искуство и знање. Посете црквама, учешће у помоћи другима када су у беди, заинтересовати их за црквену мисионарску делатност, све је ово могуће и од помоћи. Када деца одрасту, тада им можемо изложити дубље значење бриге Цркве за цео свет.

Софija Куломзин

Паче

Малено жуто паче, што смешно шепа по мокрој трави додирујући је белочастим трбушчићем и само што не падне са својих танушних ножица, трчи предамном и пиши: „Где је моја мама? где су сви моји?“

А оно уопште и нема, маму, него ко-кошку: подметнули су јој пача јаја, и она их је поред својих излегла, грејала је подједнако све.

Сад пред невреме су њихову кућу — преврнуту корпу без дна — однели под стреху, прекрили цаковима Сви су тамо, а овај се загубио. Дедер малецни, хајде на мој длан.

И на чему се овде држи живот? Нема никакву тежину, очице црне — као перлице — као у врапча, самс ли га мало стиснеш — нема га.

А опет је доста топао. И кљунчију је бледоружичаст, као да је лаком за нокте намазан, већ је раширен. И ножице су му већ са опнама и жут је на своју мајку, и пробијају се већ паперјаста криоца. И ето, од браће се већ издвојио својим одликама.

А ми — ми ћемо ускоро полетети на Венеру. Ми ћемо сад, уколико се сви удружимо заложимо — цео свет за двадесет минута да преоремо.

Али никад, никад, са укупном нашом атомском моћи, нећемо у ретори саставити, па чак и ако нам дају перја и коцчице — нећемо монтирати ето тако бестежинско, мајушно жалосно, жутокљуно паче...

Александар Солженицин
Приповетка, Београд 1971. стр. 26

Шарик

Код нас у дворишту држи један дејчак псића Шарика на ланцу — као штene су га сместили још од мали ногу.

Донесем му ја једном кокошиј кости, још топле, миришљаве, и баш тад дечак пусти сиромашка да с протрчи по дворишту. По дворишту лежи снег паперјаст, обилан. Јур Шарик у скоковима као зел, час и задње ноге, час на предње, с краја на крај дворишта, с краја на крај а њушка у снегу.

Дотрчавши до мене, онако разбрушен, обигра ме, омириса кости и опет даље, трбухом по снегу!

Не требају ми, рече, ваше кости — дајте само слободе!

Приповетке, Београд 1971. г. стр. 30
Александар Солженицин

СТРАНИЦА ВЕРОНАУКЕ

ИЗЛАГАЊЕ 17.

Живимо у Божијем времену

Пре него што почнемо нову јединицу, прегледајмо неке од најважнијих лекција о којима смо раније говорили.

Бог нам је дао ово време и ми можемо
..... Ако желимо

да наше време постане део Божијег вечно г времена, ми морамо

..... Како можемо наше време дати Богу? Пре свега

Наше богослужење у Цркви помаже нам

У овој лекцији видећемо шта Божије време значи за нас сада. Како можемо то најбоље научити? Господ Исус Христос је дошао на земљу да нам дâ нови живот. Он је умро за нас. Он је вакрсао из мртвих и вазнео се на небо. Како можемо да живимо сада са Њим и у Његовом времену?

Господ Исус Христос је установио своју Цркву. У Његовој Цркви окупљају се сви људи који, сви заједно, воле Господа и живе са Њим и Он живи у њима. Ми живимо са Господом Исусом Христом ако слушамо Његове речи. Ми живимо са Њим ако се радујемо што се он родио и појавио на земљи. Ми живимо са Њим ако смо жалосни што Он страда, а Он страда у сваком човеку паћенику. Ми живимо са Њим ако смо учесници у радости Његовог вакрсења — Његовог Ускрса.

Сваке године, ми који сачињавамо Цркву Господа Исуса Христа, преживљавамо са Њим све ове догађаје из Његовог живота. Преживљавамо на тај начин што све успомене празнујемо кроз празнике током једне црквене године. У овој лекцији ми ћемо проучавати црквену годину.

Црквена година нас, у једну руку, подсећа на два велика круга који се крећу један у другом. Један круг је наша редовна календарска година, подељена на дванаест месеци, а сваки месец је подељен на одређен број дана. Ту су празници који се славе истог датума сваке године. **Божић** је увек 25. децембра (7. јануара по новом календару), **Богојављење** 6/19. јануара и **Крстовдан** је увек 14/27. септембра. Ови празници се зову непокретни празници.

Највећи од свих празника је празник Вакрсење Господа нашег Исуса Христа — **Васкрс** или Пасха — и **увек се празнује у недељу**. То је различита недеља сваке године. Зато ми Васкрс називамо по кретним празником. Сви празници који су везани за Васкрс, такође су покретни празници.

На пример, **Вазнесење Господа** празнује се 40 дана после Васкрса. **Силазак Светог Духа на апостоле**, **Педесетница**, празнује се десет дана после **Вазнесења**, јер се тај догађај, како сазнајемо из Светога писма, десио у то време.

Задатак који треба урадити:

1. Нацртајте два круга: већи и мањи. У већем кругу испишите свих дванаест месеци и, уз помоћ црквеног календара, испишите имена непокретних празника. То су празници које празнујемо сваке године у исто време, истога датума.

2. У мањем кругу, који ћете нацртати у оквиру већег круга, испишите датум Васкрса, који ћете пронаћи у овогодишњем црквеном календару, и све покретне празнике чији датум зависи сваке, па и ове године, од Васкрса.

3.

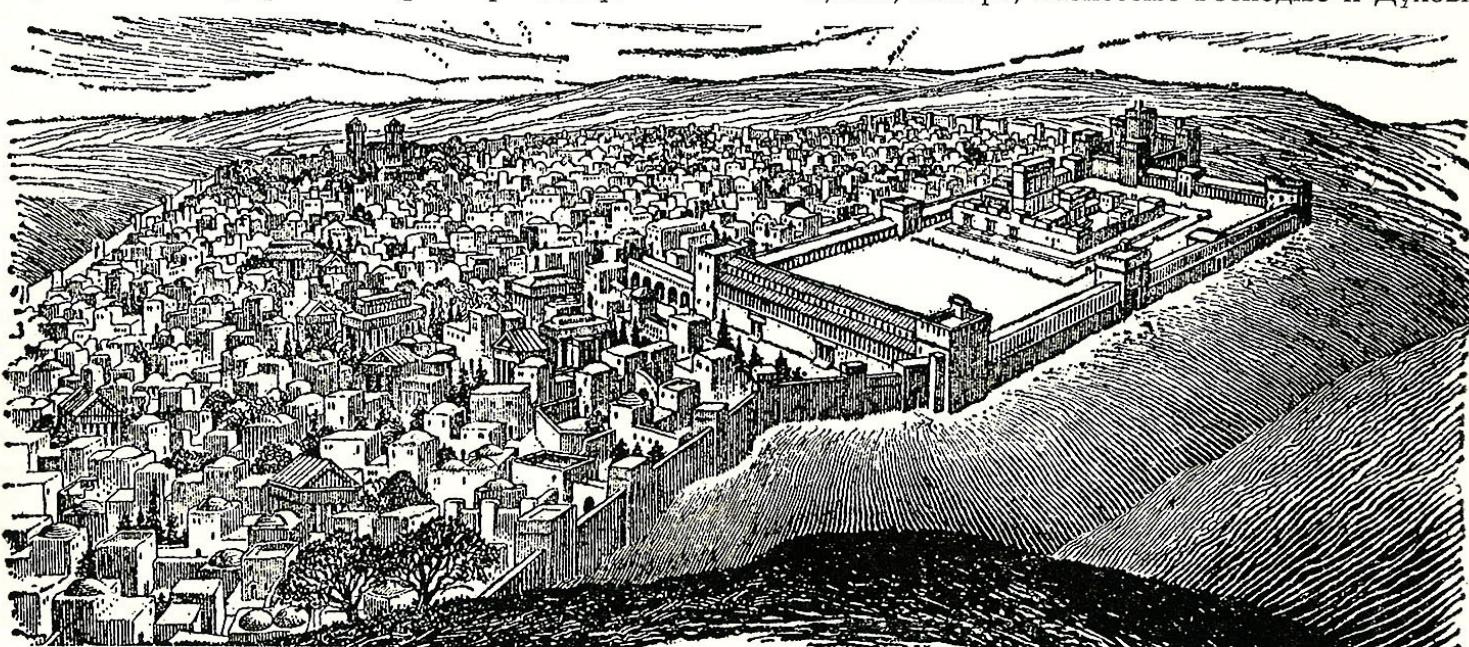
Непокретни празници су:

Божић, Богојављење, Свети Сава, Сретење, Благовести, Преображење, Успеније пресвете Богородице, Рођење пресвете Богородице, Крстовдан и Ваведење.

4.

Покретни празници су:

Цвети, Васкрс, Вазнесење Господње и Духови.

Црква Преподобне мученице Параскеве-Петке „Мастирина“ у Опарићу

На другом километру, а јужно од села Опарића, налази се мала црквица Мастирина, која датира још из доба турског ропства. О њеном настанку нема писаних података. Сам назив говори да је ту некада био манастир, који је доживео тешку судбину у доба Турака. И ова светиња, као и многе друге, рушена је и паљена и тако је у рушевинама остало дуги низ го-

дина, али у души нашега народа никада није била порушена. Народ, овога краја, долазио је и окупљао се на рушевинама ове светиње, и чекао дане ваксрења и слободе. да би обновио оно што је непријатељ порушио, а што је Србину увек било најсветије и најмилије.

Обнова ове светиње започела је још 1925. године, када је поч. Драгић Вучићевић из Опарића, на чудан начин пронашао затрпане темеље старе цркве Мастирине. Поред камена Часне трапезе, са урезаним натписом да ову поклања Влада Мијаиловић из Мале Крушевице 1888. године, пронађена је и камена плоча, свакако гроб неког подвигника, где верници и данас налазе исцелење многим болесницима.

Уз помоћ народа поч. Драгић подиже малу цркву са олтарском апсидом и куполом, а имала је и иконостас. Од стране верника увек је била посећивана као и данас. У њој се, откај људи памте, увек служе Џарски часови на Велики Петак, затим реже колач на Духове и Трнов-

ју /8. август/ Петку. Иначе црква је посвећена преподобној мученици Параскеви — Петки која се слави 26. јула/8. август/.

На западном делу, испред постојеће цркве, на пронађеном и откопанијем темељу сазидана је припрата сада постојеће цркве. Главни иницијатор, за обнову овог дела цркве, био је благочастиви хришћанин сада поч. Витомир Вукићевић, који је на овом богоугодном делу радио, а на чудан начин био исцељен од тешке болести.

Преостали делови предњег дела, као и целе старе цркве, рестаурирали су тек 1978. године. Стари дотрајали кров замењен је новим; купола је препокривена; црква омалтерисана и обојена а унутрашњост уређена. И иконостас је украсен новим иконама. Сада је то нова и лепа црква која је 24. јула 1983. године освећена од стране Његовог преосвештенства епископа шумадијског господина Саве, а уз велико присуство верника и поштовалаца ове светиње, како из Опарића тако и из читаве околине.

Из летописа Шумадијске епархије

НОВИ ПАРОХИЈСКИ ДОМ У ВЕНЧАНИМА

Дана 30. априла 1983. год. када је први пут после другог светског рата, поново, уз велики број присутног народа разног узраста и у декору шумадијске ношње, прослављена Врбица у Венчанима, уједно су освећени и темељи парохијског дома.

Село Венчани налази се на тромеђи трију области: Шумадије, Космаја и Колубаре. Захваљујући свом географском положају један је стечије привредног и културног развоја. Као и сва села у Шумадији развијеног је типа; ипак, центар чини мала оаза збијених кућа — неколико продавница, школа и других објеката. Централно место у овој питомој котлини заузима црква, која је подигнута 1862. год. и посвећена св. великомученику Георгију. И раније је ово село имало цркву, која и данас постоји а посвећена је св. великомученику Пантелејмону. Не знајој се време подизања и налази се у потезу речице Придворице, што нас наводи на помисао, судећи по имену

речице да је она била при неком двору. Али чијем? У њој је, мимо црквених закона, венчан Прота Матија Ненадовић, један од вођа првог српског устанка, и од тада село добио име Венчани. Раније се ово село називало Топоница.

У порти цркве постојао је парохијски дом (кућа за становљање) вероватно подигнута кад и црква, а који је толико био оронуо да га није било вредно ни поправљати. Када је за пароха венчанској 1980. год. дошао је реј Спасоје Јанковић, он се одмах дао на припрему за изградњу новог дома. Оцу Спасоју овакви подухвати нијесу непознати јер је под његовим руководством подигнут парохијски дом у селу Клоки код Тополе, па и у

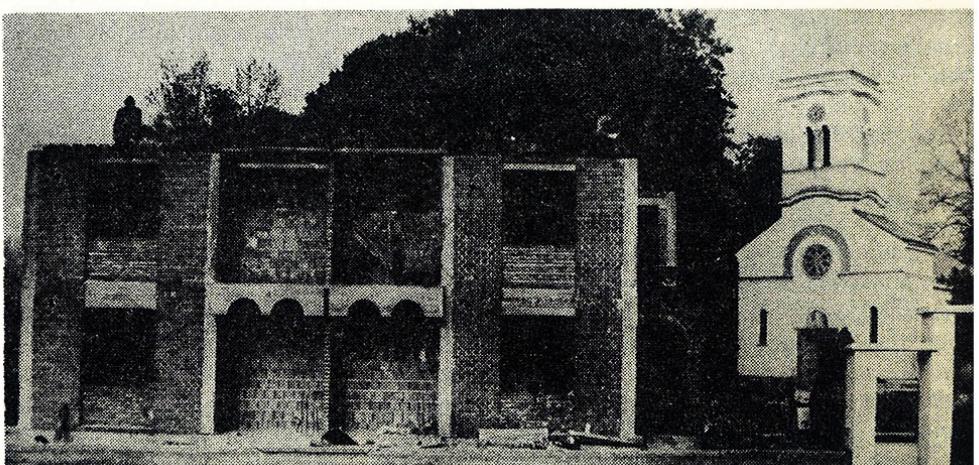
самој Тополи, а ево и у Венчанима Дом је изграђен „до друге плоче“ само лоши временски услови успорили су радове, иначе дом би до сада био покрiven.

Наравно уз све своје залагање о Спасоје био је помогнут од свога са пароха о. Алића, верника, приложника и помоћни (у виду позајмице) о. Епархијског управног одбора у Крагујевцу.

Пројект за овако лепу грађевину урадио је архитекта г. Рађе Прокић из Крагујевца. Свима онима који су на ма какав начин помогли ово богоугодно дело, нека Господ подари здравља и напретка.

Јереј Радмило Стефановић

Нови Парохијски дом у Венчанима

Православна црква у Карловим Варима, у Чехословачкој, грађена 1893—98. године по пројекту архитекте Ј. Видмана (J. Wiedmann)

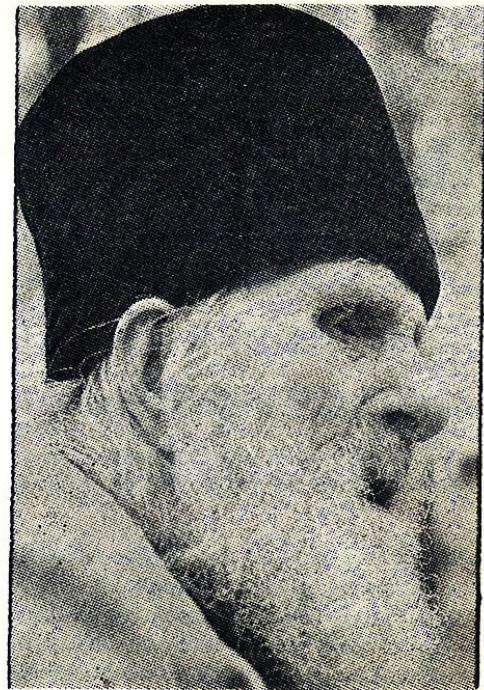
ПОСЕТА ЧЕШКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

У времену од 29. фебруара до 2. марта ове године, с благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског господина др Саве, боравили су у посети Чешкој православној цркви свештеник Станко Секулић и ђакон Зарије Божковић из Крагујевца.

Као дар Епархије шумадијске предали су својим домаћинима у Прагу 21 књигу Минеја и остале богослужбене књиге. Због болести Његовог блаженства митрополита прашког господина Доротеја, госте је примио генерални секретар Светог синода протојереј др Јарослав Шуварски и госпођа Вера Топић. Предуретљиви и љубазни домаћини потрудили су се да боравак гостију из Епархије шумадијске у Чешкој буде

де леп и пријатан. Најпре су им показали културне и историјске знаменитости града на Влти, а затим су их одвели у катедрални храм Светитеља Кирила и Методија, где су их упознали са историјом овог храма, и са тешким страдањима у току другог светског рата, када је и поглавар Чешке православне цркве, Епископ Горазд Павлик, мученички пострадао а затим спаљен од стране Немаца.

Затим је пут настављен према Карловим Варима где се налазио Његово блаженство митрополит господин Доротеј на бањском лечењу; он је са не скривеном радошћу и љубављу примио госте из сестринске Српске православне цркве. Захваливши се на посети и дару, Његово блаженство задржао је госте на ручку који је протекао у срдачној и пријатној атмосфери.

УПОКООЈИСА НАЈСТАРИЈИ ПРАВОСЛАВНИ МОНАХ

Почетком фебруара у манастиру Нови Валамо, у Финској, упокојио се најстарији православни монах о. Акакиј, још једини, донедавно живи, монах Старог валамског манастира.

Отац Акакиј је поживео 111 година, а са својих 111 година био је и најстарији човек Скандинавије.

Нека је вечни покој валамском старцу оцу Акакију.

Каленић

ГОДИНА VI
33. (3/1984)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/326-42

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић”,
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж 12.000 примерака

Цена: 20,00 динара примерак

Годишња претплата 120.00.— д. а за
иностранство: 12. ам. долара